

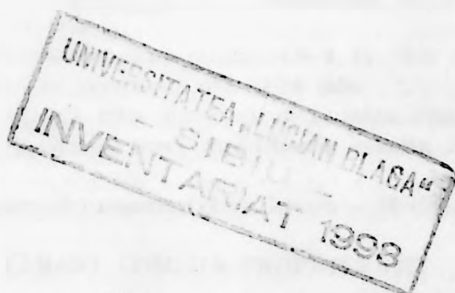
1848 LA ROMÂNII

O ISTORIE ÎN DATE ȘI MĂRTURII

de

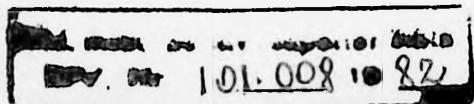
CORNELIA BODEA

II

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ

București 1982

JULIUL 1982

CUPRINS — CRONOLOGIE

1848

IUNIE—AUGUST ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

PROPAGANDA REVOLUȚIONARĂ PRIN COMISARI	689
189. Pentru întărirea spiritului revoluționar — Scrisoarea lui N. Bălcescu, de la Buzău, către A. G. Golescu, la București. 22 iunie/4 iulie	689
190. „Să se nimicniceze păcătoasa activitate ce depun vrăjmașii României” — Decretul nr. 90 pentru trimiterea de comisari revoluționari „prin toate județele”. 24 iunie/6 iulie	692
191. Poporul să-și simță marea sa putere... — <i>Proiect de instrucțiunile comisarilor propagandiști</i>	692
192. Transilvani și munteni în slujba revoluției din Țara Românească — <i>Lista comisarilor propagandii cu banii ce au primit ficcare...</i> Iunie — august	694
193. Patrie, naționalitate, România — <i>Patria</i> . Articol în „Popoul suveran”. 28 iunie/10 iulie	698
BIRUINȚELE POPORULUI ASUPRA REACȚIUNII	700
194. <i>Marșul anului 1848</i> — I. Catina, <i>Pentru patria română</i> . .	700
195. „Glorie eroismului vostru” — Proclamație către bucu-reșteni. 8/20 iulie	701
196. Celor care au salvat cauza revoluției la 9, 11, 19 și 30 iunie — Proclamația guvernului din 12/24 iulie	701
197. Duhul libertății între lucrătorii de la Slănic-Prahova — Raportul Cămarășiei ocnei către Direcția ocnelor. 23 iulie/4 august	703
198. Cererile ucenicilor meseriași către Guvern — 18/30 iulie . .	704
PROPRIETARI ȘI ȚĂRANI. COMISIA PROPRIETĂȚII	705
199. Convocarea Comisiei — Decretul nr. 215. 9/21 iulie . .	705
200. „Fraților... vi să cere o înțelegere mai bună de adevărul vostru interes” — Proclamația către proprietarii de moșii cei reacționari! de A. G. Golescu, secretarul Locote-nenței domnești. 3/15 august	706
201. „Aceia cari nu voiesc a ține cu poporul” — G. Barițiu, <i>Reflecții pe marginea proclamației lui A.G. Golescu</i> , în „Gazeta de Transilvania”. 5/17 august	709

202. „Spiritul veacului... nu aşteaptă” — G. Barişiu, <i>Pisura de acim a aristocraţiei noastre</i> . Articol în „Gazeta de Transilvania”. 9/21 august	710
DEZBATERILE COMISIEI PROPRIETĂŢII	
203. Şedinţa I — „Chipul cel mai nimerit spre a ne face semănăturile de toamnă”. 10/22 august	713
204. Şedinţa II — „Este liber pe munca sa săteanul? Este liber pe pământul său proprietarul?”. 11/23 august	718
205. Şedinţa III — „Continuarea discuţiei, dacă proprietatea este sfântă şi dacă munca ţăranului este sfântă”. 12/24 august	721
206. Şedinţa IV — „Dacă elăcaşul se poate face proprietar prin răscumpărare”. 13/25 august	729
207. Şedinţa V — „Dacă înstrăinarea unei părţi din proprietatea pământului în folosul sătenilor, prin despăgubire, este sau nu îndatoritoare”. 14/26 august	737
208. Şedinţa VI — Tergiversări, pretexte; expropriaţia — necesitate socială; expropriaţia — necesitate a organizării sistemului agricol. 16/28 august	742
209. Şedinţa VII — „Cit pământ îi trebuie săteanului şi cit pământ poate să-i dea proprietarul?”. 17/29 august	752
210. Şedinţa VIII — „Cit pământ cer sătenii şi cit pot da proprietarii?”. 18/30 august	756
211. Dizolvarea Comisiei proprietăţii — Decret nr. 460 al Locotenenţei domneşti. 19/31 august	765
212. De la Regulamentul Organic la Comisia proprietăţii — Ion Ghica, Notă către Poartă şi către misiunile Franţei şi Angliei de la Constantinopol, August (Text român şi francez) . .	766
CONSTITUANTA ŢĂRII ROMÂNEŞTI. PREGĂTIRI	
213. Decretul pentru convocarea Constituantei, 14/26 iulie, şi Lista de numărul deputaţilor ce trebuie a da judeţele la Constituantă după populaţia lor.	770
214. Alegerile la Giurgiu. Sulciman Paşa — Scrisoarea lui C. D. Rosenthal, de la Giurgiu, către C. A. Rosetti, la Bucureşti. 26 iulie/7 august. (Text român şi francez)	773
215. Comitetul Central de pregătire a Constituantei ales la 1/13 august de Clubul regeneraţiei	776
216. Comisiile pentru reorganizarea statului. 3/15 august. . . .	778
SALUTURI ŞI ÎNCURAJĂRI ADRESATE REVOLUŢIONARILOR ROMÂNI	
217. Simpatiile lumii civilizate pentru revoluţia noastră — Comitetul revoluţionar central polonez către Guvernul pro-	779

vizoriu al Țării Românești. Lemberg, 8/20 iulie. (Text român și francez)	779
218. Pentru formarea unei legiuni poloncze. Lemberg, 8/20 iulie. (Text român și francez).	781
219. „Instituții care arată că poporul român e demn de a fi liber” — Principatele Dunărene. Articol din „Constitution” (Viena). 3/15 august. (Text român și german).	781
220. „României nu-i putem oferi deocamdată decât urări...!” <i>Revoluția din Moldovalahia</i> . Articol din „Le Siècle” (Paris). 4/16 iulie. (Text român și francez)	783

IUNIE—SEPTEMBRIE ÎN „TOATĂ ROMÂNIMEA”

221. „Să facem un congres general dintre toți românii” — A.T. Laurian, de la Sibiu, către N. Bălcescu, la București. 20 iunie/2 iulie	787
222. „Trăiască România!” — Scrisoarea lui Alceu Russo din Sibiu, către N. Bălcescu, la București. 22 iunie/4 iulie. (Text român și francez)	789
223. „Veniți să formăm o singură nație, o singură Românie!” — <i>Către Frații noștri din Moldova</i> . Articol din „Pruncul român”. 26 iunie/8 iulie	792
224. „Armată cit mai în grabă...” — Eftimie Murgu, de la Pesta, către N. Bălcescu, la București. 8/20 iulie.	793
225. Noutăți de peste toată „Daco-România” — G. Sion, de la Cernăuți, către G. Barițiu, la Brașov. 8/20 iulie.	795
226. Mesaj revoluționar — N. Bălcescu, de la București, către revoluționarii moldoveni, la Cernăuți. 9/21 iulie	797
227. „O nație nu poate fi liberă cu desăvirșire pînă cînd se mai află o parte dintr-însa sub jugul despotismului” — <i>Unire cu Moldova</i> . Articol din „Pruncul român”. 13/25 iulie	797
228. Pentru crearea unei conduceri unice a revoluției la București — Constantin Roman, de la București, către S. Bărnuțiu și A. T. Laurian, la Sibiu. 17/29 iulie	799
229. Propagandă și înarmare — A. G. Goleșcu, de la Viena, către N. Bălcescu, la București. 19/31 iulie	800
230. „Frați în libertate și în Românie” — V. Alecsandri, de la Cernăuți, către N. Bălcescu, la București. 25 iulie/6 august.	806
231. „Înțelegeți-vă cu moldovenii din Bucovina, cu Murgu și Laurian” — Ion Ghica, de la Constantinopol, către N. Bălcescu, la București. Scrisoare cifrată. August-septembrie	807
232. Acordarea cetățeniei „fraților români din Moldova, Transilvania și celelalte țări românești” — Decretul nr. 393 al Locotenenței domnești. 2/14 august	809

SITUAȚIA EXTERNĂ A REVOLUȚIEI	810
233. „N-avem bătaie cu nimeni, dar nici drepturile nu ni le lăsăm” — Scrisoarea lui I. Eliade, de la București, către G. Barițiu, la Brașov. 16/28 iulie	810
234. Pentru restabilirea ordinii pe care cele două puteri o instituiseră — <i>Notă Circulară a Cabinetului rusesc către reprezentanții săi din străinătate</i> . 19/31 iulie. (Text român și francez)	811
235. Ecoul notei țariste în presa străină — <i>Manifestul Rusiei în legătură cu ocuparea provinciilor dunărene</i> . Articol din „Le Siècle” (Paris). 1/13 august. (Text român și francez)	819
236. Protest „înaintea Europei întregi împotriva intrării trupelor turcești pe pământul român” — <i>Protestația poporului român în Cîmpul Libertății la 20 iulie/1 august</i>	821
237. Boieri reacționari împotriva stării de lucruri creată de revoluție — I. Apelul adresat Porții otomane suzerane. August. (Text român și francez). II. Apelul adresat de către aceiași boieri reacționari și Curții protectoare. August. (Text român și francez).	823
238. Instituirea Locotenenței domnești: Locotenența de șase membri — Publicație semnată de Neofit, Eliade, Șt. Goleșcu, Cr. Tell, N. Minco. 24 iulie/ 4 august.	829
239. Locotenența de trei — Publicație semnată de N. Goleșcu, Eliade, Tell. 28 iulie/ 9 august.	829
240. „Guvern provizoriu”, „Locotenență a domniei” sau „Caimacamie” — Corespondență din București către „Gazeta de Transilvania”, apărută la 2/14 august.	830
241. „Poziția noastră politică, după tractate...” — N. Bălcescu, <i>Drepturile noastre către Înalta Poartă</i> . Articol apărut în „Popolul suveran” din 2/14 și 6/18 august.	831
242. Prezentarea Constituției... — Adresa Locotenenței domnești către Sultan. 4/16 august (Text român și francez)	835
243. Sulciman Pașa desavuat de Poartă! — Raportul consulului britanic, R.G. Colquhoun, către Stratford Canning, ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol. 27 august/8 septembrie. (Text român și englez).	838
244. Scrisori de acreditare neonorate la Constantinopol — I. Voinescu II, ministru secretar de Stat, către ministrul de Externe al Sublimei Porți. 9/21 august. (Text român și francez).	839

ÎN APĂRAREA REVOLUȚIEI	841
245. „Hotărâți a muri pentru asigurarea sfintelor legi de la 11 iunie” – Editorial din „Pruncul român”. 29 iulie/10 august.	841
246. „România a făcut revoluția politică și socială și România o va consolida” – I. Ionescu, <i>Cauza revoluțiilor</i> . Articol în „Poporul suveran” din 2/14 august.	844
247. Arme și fonduri... – A.C. Golescu-Albu, de la București, către A.G. Golescu-Negru, la Paris. 18/30 august. (Text român și francez)	846
248. „Spre a scăpa onoarea revoluției și viitorul poporului român” – Generalul Gh. Magheru către colonelul N. Pleșoianu. Scrisoare din Cîmpul lui Troian. 2/14 septembrie.	852
249. Mobilizarea voluntarilor și pandurilor – Nota trimisă din partea Ministerului trebilor din Lăuntru către generalul Magheru, la Cîmpul lui Troian. 1/13 septembrie.	854
250. „Poporul e gata...” – Generalul Gh. Magheru către C.A. Rosetti. Scrisoare din Cîmpul lui Troian. 5/17 septembrie	854
251. 6/18 septembrie. Pentru ca vrăjmașii României să nu impună iarăși Regulamentul – Arderea Regulamentului Organic. Editorial din „Pruncul român”. 7/19 septembrie.	856
252. Locotenența să răspundă la încrederea ce și-a pus într-însa nația – Generalul Magheru către Locotenența domnească. 8/20 septembrie. Scrisoare din Cîmpul lui Troian.	858
253. Magheru, cu „bravii săi panduri și dorobanți”, va scăpa cauza noastră – Barbu Bălcescu, din Tabăra lui Magheru, către N. Bălcescu, la București. 8/20 septembrie.	859
254. „Poporul din București este tot cel din 11 iunie” – Scrisoarea lui G. Barițiu, de la Brașov, către Ioan Maiorescu, la Frankfurt. 9/21 septembrie	861
EVENIMENTELE DE LA 13 SEPTEMBRIE	862
255. Sub pretextul menținerii „ordinii publice” – Adresa comisarului imperial otoman, Fuad Efendi, către Neofit, mitropolitul țării. Sintești. 10/22 septembrie.	862
256. 11–12 septembrie: Trupele turcești... la bariera Bucureștilor – R.G. Colquhoun către Stratford Canning, la Constantinopol. 16/28 septembrie (Text român și englez)	863
257. O „armie împărătească” vine „să păzească ordinea legală...” – Proclamația lui Fuad Efendi către boierii și locuitorii Țării Românești. București, 13/25 septembrie	867
LA COTROCENI... ȘI ÎN DEALUL SPIRII	869
258. După mărturii și izvoare autentice – R. G. Colquhoun către Stratford Canning, la Constantinopol. București,	

- 16/28 septembrie (Text român și englez). Cu o anexă : Depoziția slt. Ioan Pescaru. (Text român și francez) . . . 869
259. „Pe când reacționarii puneau țara la cale împreună cu Diuhamel și cu Fuat Efendi. . .” — *Țara Românească și Moldova. Corespondență din București*, semnată de Nicolae Costinescu. 19/31 septembrie, apărută în „Gazeta de Transilvania” la 4, 7, 11, 14 octombrie. 874
260. „Împăratul a toată Rosia în unire cu Mărirea-Sa Sultanol. . .” — Proclamația generalului Lüdgers către „locuitorii Țării Românești”. 15/27 septembrie. 880
- „ȚARA E CREDINCIOASĂ REVOLUȚIEI” 882
261. „Organizați-vă la munte. . .” — Mesaj cifrat trimis de Ion Ghica, de la Constantinopol, lui N. Bălcescu, la București. Septembrie. 882
262. „Frații mei români ! . . Alergați cu toții să ne luptăm și să păstrăm sfintele drepturi” — Generalul Gh. Magheru, *Chemare*. Din Cîmpul lui Troian. 14/26 septembrie. 883
263. Magheru a refuzat somația de predare. . . — R.G. Colquhoun către Stratford Canning, la Constantinopol. București, 24 septembrie/6 octombrie. (Text român și englez) . 885
264. „Ca să se evite noi vărsări de sînge” — R.G. Colquhoun către Lordul Palmerston, ministrul de Externe britanic, despre motivele care l-au determinat să-i scrie lui Magheru. București, 28 septembrie/10 octombrie. (Text român și englez) . . . 886
265. „Cu stindardul revoluției” — Departamentul Trebilor din Năuntru către Caimacamul C. Cantacuzino. 4/16 octombrie 889
266. Țăranii refuză să se supună restatornicirii legiurii organice. . . — Nota Căimăcămiei către Omer Pașa, guvernatorul militar al Capitalei. București, 8/20 octombrie 890
267. Pentru supunerea țăranilor din județul Teleorman — Generalul Lüdgers către Caimacamul C. Cantacuzino. București, 19/31 octombrie. 891
268. La sfîrșitul lui octombrie — *Țara Românească*. Notă apărută în „Le Siècle”, Paris. 24 octombrie/5 noiembrie. (Text român și francez). 892
269. Cîntec revoluționar — C. Parascoveanu, *Saltă române plin de mîndrie* (Muzică și versuri compuse în închisoarea de la Văcărești.) Noiembrie. 893

1848—1849 MERSUL REVOLUȚIEI ÎN TRANSILVANIA, DIN AUGUST '48 PÎNĂ ÎN AUGUST '49

270. Simțirile cele sfinte ale popoarelor — *Un răspuns național dat baronului Nic. Iojica* de deputați români din

- dieta maghiară la articolul său despre români apărut în „Pesti Hírlap”. „Foaie pentru minte” din 9/21 august . 894
271. „Magiarilor, iubiți pe frații noștri...” — V. Maniu, *Ungaria și România*. Articol în „Popolul suveran”, București, 16/28 august 898

A TREIA ADUNARE DE LA BLAJ. ÎNCEPUTUL STĂRII CONFLICTUALE ARMATE 900

272. Legea de recrutare și urmările ei nefaste. Vărsarea de sînge de la Luna (31 august/12 septembrie) — G. Barițiu, *Transilvania*. — *Legea de recrutație*. Articol din „Gazeta de Transilvania”. 9/21 septembrie 900
273. „Perspective sumbre...” — Anton Kurz, Corespondență *De la Grind*, din „Siebenbürger Wochenblatt”, 7/19 și 9/21 septembrie. (Text român și german) 903
274. Avram Iancu la adunarea de la Blaj — „Pretențiunile noastre sînt sfinte”. 907
275. În numele egalei îndreptățiri naționale, poporul român cere și declară... — *Protocolul adunării poporului român ținută la Blaj de la 3 la 13 septembrie* (st. v.) Redactat de A. T. Laurian. „Foaie pentru minte”. 27 septembrie/9 octombrie. 908
276. „În sensul cum ne-a zis Golescu...” — Memoriul adresat de „poporul român din Transilvania prin împuternicirii săi aleși”. Redactat la Blaj, la 14/26 septembrie. (Text român și german). 910
277. Gvardia națională română — Încunoștințarea dată de „Adunarea de la Blaj”. 916
278. Optimism vremelnic — A.T. Laurian, de la Sibiu, către G. Barițiu, la Brașov. 22 septembrie/2 octombrie. 916
279. Promisiuni habsburgice : „Drepturi deopotrivă cu celelalte națiuni” — Proclamația generalului Puchner către români. Sibiu, 27 septembrie/9 octombrie. 918
280. „Luați sama... fraților români!” — Apelul lui Ludovic Kossuth, *Către români*, în numele „Comisiunii apărătoare de țară așezată prin Dietă”. Pesta, 28 septembrie/10 octombrie. (Text român și maghiar). 919
281. Națiunea secuiască întrunită pe Cîmpia de la Lutița — Procesul verbal al adunării de la Lutița, redactat de contele Mikó Imre. 4/16 octombrie. (Text român și maghiar). 924
282. *Prochiemarea de la Lutița* — Corespondență din „Gazeta de Transilvania”. 14/26 octombrie 936
283. „Între pretensiile” aristocrației maghiare și Constituția austriacă, monarho-democratică — G. Barițiu, *Românii și reacția despotică*. „Gazeta de Transilvania”, 18/30 octombrie 937

- 1848—1849 ORGANIZAREA TRANSILVANIEI „CA O ȚARĂ ROMÂNEASCĂ” 940
284. „Funcționari români și limba română”— N. Bălcescu, de la Sibiu, către A.G. Goleșcu-Negru, la Paris. 10/22 octombrie. 940
285. Când „poporul își alege el însuși pe judecătorii și administratorii săi...” — G. Barițiu, *Socotințe asupra alegerilor noastre de oficiali politici și administratori*. Articol în „Foaie pentru minte”. 15/27 noiembrie. 941
286. 28 octombrie/9 noiembrie: alegerile districtuale la Blaj — Corespondență în „Gazeta de Transilvania”. 18/30 noiembrie. 943
287. 31 octombrie/12 noiembrie: alegerile districtuale la Făgăraș — Corespondență în „Gazeta de Transilvania”. 4/16 noiembrie. 945
288. „Dreptatea călcată atîția secolii... învinse”— Aron Pumnul, *Mulțămîță către românii din districtul Făgărașului* (24 noiembrie/4 decembrie). Reproducere în „Gazeta de Transilvania” după ziarul „Bucovina”. 6/18 decembrie. 946
289. „A respecta egalele drepturi ale celorlalte nații colăcuitoare...” — Corespondență din gazeta „Bucovina”. 26 noiembrie/8 decembrie. 947
290. După principiul egalității în drepturi — *Propuneri ale românilor spre întemeierea unei adevărate frățietăți cu sașii*. Din „Foaie pentru minte”, 30 decembrie/10 ianuarie 1849. 948
291. „Avem trebuință de împăcare sinceră pe toate părțile...” — *Cum stau românii cu sîrbi*. Articol în „Foaie pentru minte”. 31 ianuarie/12 februarie. 949
- 1848—1849 ACȚIUNI COMUNE—SCOPURI COMUNE ALE ROMÂNILOR DIN CUPRINSUL MONARHIEI HABSBUGICE 950
292. „România toată, cită se află în Imperiul austriac, să formeze un corp nedespărțit...” — N. Bălcescu, de la Belgrad, către Ion Ghica, la Constantinopol. 16/18 decembrie. 950
293. „Egalitatea drepturilor și a naționalităților... în sensul petițiunii de la Blaj...” — *Protocolul adunării naționale române ținute în Sibiu la 16/28 decembrie 1848*. Publicat în „Foaie pentru minte”. 27 decembrie/8 ianuarie. 952
294. „Trebuie să fim uniți într-un gînd” (Colaborare bănățeană-transilvană-bucovineană) — Petru Cermena, din Timișoara, către doctorul Pavel Vasici Ungureanu, la Carantina Timișului. 3/15 februarie 1849. 956
295. Pentru „a se împreuna toți românii din Monarhie sub un guvern din lăuntru român...” — Aron Pumnul, de la Cernăuți, către G. Barițiu, la Brașov. 3/15 februarie. 958

296.	Pentru „unirea tuturor românilor din statele Austriei într-o singură națiune, de sine stătătoare” — <i>Memoriul națiunii române din marele Principat al Adealului, din Bănat, din părțile vecine ale Ungariei și din Bucovina adresat împăratului Francisc Iosif, la 13/25 februarie 1849.</i> (Text român și german).	960
297.	Promisiuni verbale habsburgice... — Răspunsul împăratului Francisc Iosif dat delagației române la 13/25 februarie. (Text român și german).	965
298.	Bucuria „celor care au la inimă soarta poporului” — Alexandru Hurmuzachi, de la Cernăuți, către fratele său Eudoxiu, la Viena. 6/18 martie. (Text român și german).	966
299.	„În numele Bucovinei...” — George Hurmuzachi, de la Cernăuți, către fratele său Eudoxiu, la Viena. 6/18 martie. (Text român și german).	968
300.	Teama de „Daco-România” — Indicațiile (Cabinetului austriac) în vederea răspunsului la petiția înaintată în februarie în numele „națiunii române”. 26 februarie/10 martie. (Text român și german).	970
301.	Pentru „sprijinirea deputației române din Ardeal, Bănat și Bucovina” — Adresă circulară a episcopului Gherasim Raț, al Aradului. Cuvin, 23 septembrie/5 noiembrie	976
1848	OASTEA POPORANĂ ROMÂNĂ ȘI PREFECȚII SĂI. RĂZBOIUL DIN MUNȚI.	978
302.	„Astăzi cu bucurie...” — <i>Marșul lui Iancu.</i>	978
303.	Prefecturile române în Transilvania la a. 1848	980
304.	Dacia și fiii lui Traian — I. Pușcașu, <i>Voluntariul</i> , poezie în „Foaie pentru minte”. 28 octombrie/9 noiembrie.	981
305.	Comitetul Națiunii Române sau... „Comitet de pacificațiune al românilor”. Sibiu, 4/16 octombrie.	981
306.	În interesul securității publice, „persoana, casa, proprietatea și averea fiecui e sintă” — Prefectul Ioan Axente Sever către centurionii săi. Blaj, 5/17 octombrie.	982
307.	„Să deschidem prin iubirea de omenire cale putincioasă către pace...” — Apelul Comitetului de pacificațiune al românilor către națiunea ungară și secuiască din Ardeal. Sibiu, 7/19 octombrie. (Text român și maghiar).	983
308.	După ce a gustat din libertate, poporul cu greu mai poate fi supus — Al doilea apel adresat maghiarilor din Aiud de prefectul S. Prodan Probul. Blaj, 7/19 octombrie. (Text român și maghiar).	988
309.	Lutița devine tabăra secuilor... — Raportul lui Berzen-czey László către L. Kossuth. Lutița, 8/20 octombrie. (Text român și maghiar)	996

310. „Ca să nu se mai întimple nelegiuiri și fapte de acelea care n-ar trebui să se pomenească între oameni” — De la Comitetul Națiunii Române, *Frați Români!* Sibiu, 9/21 octombrie. 1000
311. „Nația ungurească și secuiască stă în arme...” — Proclamația baronului Vay Miklós, comisar regal al Transilvaniei, adresată românilor. Cluj, 13/25 octombrie. 1001
312. „Neliniști iscate între românii și ungurii” din satele de către Moldova — I. Raportul Isprăvnicii ținutului Neamț către Departamentul din Lăuntru. 28 octombrie/9 noiembrie. II. Hătmănia Moldovei către Comandantul graniței dinspre Transilvania. 4/16 noiembrie 1002
313. „Pentru ca prețioasele monumente diplomatico-istorice să nu se prăpădească — De la Comitetul Națiunii Române, viceprefectului Ștefan Moldovan, la Cetatea de Baltă. Sibiu, 4/16 decembrie. 1004
314. „Amnistie de obște pentru toată țara” dată de generalul Bem — *De la Ocîrmuirea trupelor din sus în Ardeal către locuitorii Ardealului*. Cluj, 15/27 decembrie. (Text român și german). 1006
- 1849 MAREA CUMPĂNĂ PENTRU „CEI 8 MILIOANE DE ROMÂNII”.
CONFERINȚA DE LA ZLATNA 1008
315. „Frate Iancule, în tine punem astăzi speranța ce o avem în Magheru” — Alexandru C. Golescu-Albu, de la Zlatna, către Avram Iancu, la Cîmpeni. 18/30 ianuarie. 1008
316. Întîlnirea de la Zlatna — Ion Ionescu, de la Semlin, către A.G. Golescu-Negru, la Paris. 14/26 februarie. 1010
317. „Politica cea blestemată...” — Prefectul Ioan Buteanu, de la Buceș, către administratorul Hașegului, Dim. Moldovan, la Deva. 21 ianuarie/2 februarie. 1014
318. Nevoia de a ne face cunoscută cauza — Ioan Buteanu, către administratorul Dim. Moldovan, la Deva. 22 ianuarie /3 februarie. 1016
319. În apărarea munților — Prefectul legiunii Submontana, Petru Dobra, către vicetribunul George Mușescu. Cîmpeni. 18/30 martie. 1016
320. Nesocotirea amnistiei anunțată de generalul Bem. St. Roth, condamnat la moarte (11 mai 1849) — Conte Karacsay, fostul președinte al Tribunalului marțial la Cluj, către J. Paget. Paris, 3/15 iunie 1857. (Text român și englez). 1018
321. La a doua intervenție a armatelor țariste — Proclamația generalului Lüdgers către locuitorii Transilvaniei. Predeal, 7/19 iunie. (Text român și german). *În notă*: cronologie de John Paget. (Text român și englez). 1020

322.	„Lăcuiitorii ai țării, sași și români, să nu ia nici o parte la această luptă” — Proclamația generalului Bem <i>Cătră locuitorii Ardealului</i> . Cluj. 12/24 iunie. (Text român și german)	1023
323.	Despre faptele oastei poporane care a stat sub comanda lui Avram Iancu — Raport înaintat în luna noiembrie 1849 guvernatorului von Wohlgemuth, și prezentat și împăratului Francisc Iosif, la 24 februarie/4 martie 1850.	1025
324.	Prefecți, tribuni, centurioni, decurioni din oastea poporană română transilvană — Listă alcătuită, înainte de 1900, de Silvestru Moldovan.	1063
325.	Din Dealul Spirii... la prefecturile din Apuseni... — Testimoniul dat de prefectul Axente Sever centurionului Dincă Bălșan. Cenade, 8/20 octombrie 1849	1069
1849	DIN ARAD, BIHOR ȘI APUSENI	1070
326.	Sinodul de la Chișineu-Criș și misiunea deputatului Ioan Dragoș... — Atanasie Șandor, <i>Studiu evenimentelor din părțile Aradului și Banatului între 1848—1849</i> (Fragment)	1070
	LIBERTATE, EGALITATE, FRAȚIETATE ! TRATATIVE ROMÂNNO-MAGHIARE	1072
327.	„În numele principiului naționalităților” — Apelul generalului Gh. Magheru adresat președintelui Ungariei, Ludovic Kossuth. Baden, 4/16 martie 1849. (Text român și francez)	1072
328.	Pentru „adevărată libertate și recunoștința existenței politicești a națiunii române... trăim și murim” — Prefectul Buteanu, către maiorul Csutak Koloman. Aprilie 1849	1081
329.	„Naționalitatea se cîștigă cu arma...” — H. Desprez, Despre misiunea lui Ioan Dragoș și episodul de la Abrud. Din articolul publicat în „Revue des Deux Mondes”. 15 decembrie 1849. (Text român și francez)	1082
330.	Concesiile ce vor maghiarii a face naționalităților... nu pot mulțumi pe români — N. Bălcescu, de la Pesta, către Ion Ghica, la Constantinopol. 13/25 iunie.	1088
331.	„Pre noi ne-a răscolat necunoașterea naționalității” — Prefectul Avram Iancu către comandantul de brigadă Simonffy Iosif. Cîmpeni, 15/27 iunie. (Text român și maghiar)	1090
332.	Dacă românii ar cere numitele puncte... guvernul le-ar accepta — Conte C. Batthyany, ministrul de Externe maghiar, către N. Bălcescu și C. Bolliac, reprezentanții emigrației române. Szegedin, 2/14 iulie. (Text român și francez)	1096
333.	2/14 iulie 1849 — <i>Proiectul de împăcîuire româno-maghiar</i> (Text român și francez)	1097

334. Situația critică a lucrurilor... îngăduie numai neutralitatea — Prefectul Legiunii Auraria Gemina, Avram Iancu, către guvernatorul Ungariei, L. Kossuth. Cîmpeni, 22 iulie/3 august. (Text român și maghiar) 1101
335. „Ei recunoscurea eternul adevăr al egalității naționale... cînd le ardea lumina la deget...” — Al. Papiu Ilarian, „Discuțiunea din Dieta de la Seghedin în jurul chestiunii naționalităților” de la 28 iulie 1102
336. Tratatul neizbutit de la Lugoj... — K.M. Pataky, *Tratat cu Valahii (Din Bem în Transilvania, Contribuții...*, 1850). (Text român și german) 1104
337. Întîlnirea de la Făget dintre generalul Ben și Eftimie Murgu — Raportul maiorului von Trenck, către Comandamentul armatei a IV-a c. cr. 13/25 august. (Text român și german) 1108
338. Tentativa desperată de cooperare — Din articolul lui H. Desprez, *Intervenția rusă, Görgey și capitularea de la Șiria*. („Revue des Deux Mondes”, 15 ianuarie 1850). (Text român și francez) 1110
339. După capitularea maghiară de la Șiria : „Dezarmați-i, dați-le pine în traistă, un călăuz și drumu...” — Un ordin al prefectului Axente Sever. Șoimuș, 7/19 august 1115

PARTEA A III-A

1848—1851 EPILOGURI, PERSPECTIVE

340. Pentru progresul țărilor române — A.G. Golescu, *Memoriu statistic asupra Principatelor Moldovei și Țării Românești*, adresat ministrului de Externe al Franței, Drouyn de Lhuys. Decembrie 1848— ianuarie 1849. (Text român și francez) 1119
341. „O să apăr revoluția noastră” — Ion Ionescu, de la Semlin, către C.A. Rosetti, la Paris. 25 februarie 1849 1137
342. „Înainte de toate se dezarmară românii...” — I. Comentariile lui Al. Papiu Ilarian. II. *Înștiințare*, semnată de Wohlgemuth. Sibiu 25 august 1849 1140
343. Fonduri cheltuite pentru cauza revoluției din „toată românimea” — A.G. Golescu, *Socoteală de întrebuințarea banilor publici*. Noiembrie 1849 1142
344. „Prin prigoniri se fac numai martiri”, iar din sîngele lor „se nasc apărătorii dreptății” — I. Protest împotriva deținerii lui Axente Sever la Sibiu. II. Arestarea „din greșală” a lui Iancu la Hălmagiu. Intervenția poporului. (Două corespondențe trimise gazetei „Bucovina”: la 24 noiembrie/6 decembrie și 24 decembrie/5 ianuarie 1850) 1144

345. *Anchete și justificări habsburgice pentru condamnarea lui E. Murgu, la 1850* — Tribunalul militar c. cr. din Pesta cere date în legătură cu activitatea lui Murgu din timpul revoluției. I. Către organele polițienești din Pesta, Debrețin și Timișoara. 22 martie 1850. II. Către Comandamentul districtual militar c. cr. din Sibiu. 23 martie 1850. (Text român și german) 1145
346. Sentința de condamnare a lui E. Murgu pronunțată de către Tribunalul militar c. cr. din Pesta. 6 iulie 1850. (Text român și german) 1154
347. „Nu decorații... ci împlinirea celor promise” — Axente Sever, către Comisarul districtual al Sibiului, Comitele de Salmen. Cenade, 15/27 noiembrie 1850 1157
348. „Acolo unde surorile mele din Transilvania lucesc în fața inimei națiunii române” — Emilia Porumbescu, din Șipot, Bucovina, către Comitetul Reuniunii femeilor române din Brașov. 10 decembrie 1850 1158
349. „Tare crezind că luptătorii cu arma legii vor putea scoate drepturile națiunii mele” — Avram Iancu, *Ultima mea voință*. Cîmpeni, 20 decembrie 1850/1 ianuarie 1851 1159
350. Între propagandă și adevăr — Francis Bowen, *Războiul naționalităților în Ungaria*. Articol în „The North American Review”, Boston. Ianuarie 1850. (Text român și englez). 1160
351. „Caracterul totdeodată național, democratic și social al revoluției românilor” — C.D. Rosenthal, *Note* adresate lui C.A. Rosetti spre a servi la scrierea de articole pentru ziarele Londrei. 1850 1165
352. „A desființa regimentele grănicerești... nu poate fi conform cu egalitatea” — Dr. P. Vasici Ungureanu, împotriva desființării regimentelor grănicerești transilvane. 1850/1851 1166
353. „Opera trufiei...” — Francis Bowen, *Răscoala slavonilor, valahilor și germanilor din Ungaria împotriva maghiarilor*. Articol din „The North American Review”. Ianuarie 1851. (Text român și englez) 1169
354. „3¹/₂ milioane” de români din Monarhia habsburgică cer... — *Lista petițiilor națiunii române subțernute de la a. 1848 încoace*, publicată în „Foaie pentru minte” din 13/25 martie 1851 1187
355. „Vrem să fim o nație una, puternică și liberă” — N. Bălcescu, *Mersul revoluției în istoria românilor*. Paris, 16/28 septembrie 1850 1189
356. „Împrejurul stindardului pe care e scrisă Unirea românilor” — G. Crețeanu, *Scopul nostru*. Articol de fond din „Junimea română”, nr. 1, mai 1851 1196
- Indice* 1201